

Broj: 05-19-4629/24
Sarajevo, 20.02.2024. godine

Na osnovu člana 241. Zakona o zaštiti prirode ("Službene novine Federacije BiH", broj 66/13),
Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša
Kantona Sarajevo d o n o s i

ODLUKU

I

Daje se saglasnost na Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode "Skakavac"
broj: 01-85/24, koje je Upravni odbor Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja
donio Odlukom broj: 01-85-1/24, na sjednici održanoj dana 05.02.2024. godine.

II

Primjena Privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode "Skakavac" počinje sa danom
stupanja na snagu ove odluke i važi do donošenja Plana upravljanja Spomenikom prirode
"Skakavac" od strane Vlade Kantona Sarajevo, u skladu sa članom 155. federalnog Zakona o zaštiti
prirode, a najduže do kraja 2024. godine.

III

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka Ministarstva komunalne privrede,
infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo
broj: 05-19-7630/23 od 14.04.2023. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Članom 241. Zakona o zaštiti prirode ("Službene novine Federacije BiH", broj 66/13)
propisano je, da do donošenja plana upravljanja, organi upravljanja zaštićenim područjima, uz
saglasnost nadležnih kantonalnih ministarstava, donose privremene upravljačke smjernice.

S tim u vezi, dana 12.02.2024. godine Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna
područja dostavila je Ministarstvu komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja,
građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo na nadležnost Privremene upravljačke smjernice za
Spomenik prirode "Skakavac" broj: 01-85/24 od 05.02.2024. godine.

Broj: 01-85-1/24
Sarajevo, 05.02.2024. godine

Na osnovu člana 27. Zakona o ustanovama („Službeni list R BiH“, br. 6/92, 8/93 i 13/94), člana 241. Zakona o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13) i člana 60. stav (1) Pravila Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja, Upravni odbor Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja na prvoj redovnoj sjednici u 2024. godini, koja je održana 05.02.2024. godine, d o n i o j e

ODLUKU

I

Donose se Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode „Skakavac“.

II

Sastavni dio ove odluke su Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode „Skakavac“ broj: 01-85/24 od 05.02.2024. godine.

III

Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode “Skakavac” stupaju na snagu davanjem saglasnosti od strane Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, a primjenjuju do kraja 2024. godine, odnosno do donošenja Plana upravljanja Spomenikom prirode “Skakavac” u skladu s članom 155. Zakona o zaštiti prirode.

IV

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednik
Upravnog odbora
Mario Vukasović

Dostaviti:

1. Ministarstvu komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo
2. Arhivi Javne ustanove

PRIVREMENE UPRAVLJAČKE SMJERNICE
ZA SPOMENIK PRIRODE "SKAKAVAC"

Pripremili:	Kontrolisao
Čolaković Harita, dipl.ing.šum. – pomoćnik direktora <i>Harita Čolaković</i>	DIREKTOR <i>Asad J.</i>
Dedić Denisa, ma.ekologije - stručni savjetnik za biodiverzitet i održivi razvoj <i>Denisa Dedić</i>	

Sarajevo, februar 2024. godine

Sadržaj:

I UVODNI DIO	3
II POLITIKA I CILJEVI UPRAVLJANJA PODRUČJEM SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"	4
II 1. POLITIKA UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM	4
II 2. SVRHA, FUNKCIJE I CILJEVI ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	5
II 3. TEMELJNI CILJEVI UPRAVLJANJA SPOMENIKOM PRIRODE	5
III SMJERNICE ZAŠTITE SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"	5
III 1. VIZIJA SPOMENIKA PRIRODE SKAKAVAC	5
III 2. SMJERNICE ODRŽIVOG UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM	5
III 3. PROSTORNI OBUHVAT	6
III 4. PREGLED PRIRODNIH VRIJEDNOSTI	9
III 5. KULTURNO-HISTORIJSKO NASLIJEĐE	12
IV AKCIONI PLANovi I PREGLED AKCIONIH PLANOVA	12
V NAČIN I IZVORI FINANSIRANJA	19
5.1. TROŠKOVI REALIZACIJE ZA PRIVREMENE UPRAVLJAČKE SMJERNICE SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"	19
5.2. PREGLED FINANSUSKIH IZDVAJANJA DEFINISANIH KROZ AKCIONE PLANOVE ZA PRIVREMENE UPRAVLJAČKE SMJERNICE SPOMENIKA PRIRODE „SKAKAVAC“	20

Na osnovu člana 27. Zakona o ustanovama („Službeni list RBiH“, br. 6/92, 8/93 i 13/94), člana 241. Zakona o zaštiti prirode (“Službene novine Federacije BiH”, broj 66/13) i člana 26. Pravila Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja, a postupajući po Zahtjevu Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo za izradu Privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode „Vrelo Bosne“ broj:05-19-7630/23 od 07.12.2023. godine, Upravni odbor Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja na prvoj redovnoj sjednici u 2024. godini održanoj dana 05.02.2024. godine donio je

PRIVREMENE UPRAVLJAČKE SMJERNICE ZA SPOMENIK PRIRODE „SKAKAVAC“

I UVODNI DIO

Sadržaj i struktura Privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode „Skakavac“ je pripremljena u skladu s odredbama koje su propisane Zakonom o zaštiti prirode (“Službene novine Federacije BiH”, broj 66/13), a usklađene s mjerama zaštite i dozvoljenim aktivnostima koji su propisani odredbama Zakona o proglašenju šireg područja vodopada Skakavac Spomenika prirode („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 11/10).

Navedene Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode „Skakavac“ će nakon što se usvoje od strane Upravnog odbora i nakon pribavljanja saglasnosti od strane Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo biti jedan od provedbenih dokumenata koji će ovoj javnoj ustanovi kao Upravitelju poslužiti da definiše i uredi aktivnosti vezane za zaštitu, korištenju, promociju, interpretaciju prirodnih i kulturno-historijskih aktivnosti Spomenika prirode „Skakavac“ do donošenja Plana upravljanja Spomenikom prirode „Skakavac“.

Inače privremene upravljačke smjernice se donose u slučajevima kada nije usvojen plan upravljanja, a organi upravljanja zaštićenim područjima, uz saglasnost Federalnog ministarstva ili nadležnih kantonalnih ministarstava, donose privremeno upravljačke smjernice s osnovnim dijelovima plana upravljanja bez provođenja postupka javnog uvida.

Članom 155. Zakona o zaštiti prirode je propisano da se upravljanje zaštićenim područjima provodi na osnovu plana upravljanja. Plan upravljanja zaštićenim područjem, a u zavisnosti od kategorije zaštite, donosi Vlada Federacije BiH ili Vlada kantona za period od deset godina, na prijedlog Federalnog ministarstva ili kantonalnog ministarstva. Plan upravljanja određuje razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem, te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva. Pravna i fizička lica koja obavljaju djelatnosti u zaštićenom području dužna su se pridržavati plana upravljanja.

Kako je resorno ministarstvo nadležno za pripremu novog Plana upravljanja za područje Spomenika prirode „Skakavac“ za period od 10 godina po metodologiji i proceduri koja je propisana federalnim Zakonom o zaštiti prirode, u prelaznom periodu je potrebno u svrhu upravljanja zaštićenim prirodnim područjem pripremiti i usvojiti Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode „Skakavac“.

Konkretno, Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode „Skakavac“ nakon što se usvoje od strane Upravnog odbora i pribavi saglasnost resornog ministarstva važile bi za period od godinu dana, a primjenjivale od 01.01.2024. godine.

Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode "Skakavac" sadrže tri poglavlja.

Prvo poglavlje se odnosi na politiku i ciljeve upravljanja područjem Spomenika prirode "Skakavac" u kojem su pokazatelji za uspostavu zaštićenog prostora, politike upravljanja kao i temeljni ciljevi upravljanja ovim područjem.

Drugo poglavlje tretira smjernice zaštite Spomenika prirode "Skakavac" u kojem je data ocjena stanja Spomenika prirode "Skakavac", koncept zaštite ovog prostora baziran na predstavljenim mjerama zaštite i dozvoljenim intervencijama u području, kao i upravljačkim aktivnostima koje će omogućiti da se sprovedi efikasna zaštita i upravljanje prirodnim i kulturnim vrijednostima. U ovom poglavlju će biti date i smjernice za razvoj dopuštenih djelatnosti koje će biti u funkciji održivog razvoja područja.

Treće poglavlje se odnosi na izvođenje (realizaciju) Privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode "Skakavac", a odnose se na prostorno-vremensku dinamiku i prateće ekonomske aspekte realizacije predviđenih smjernica, kao i način i izvor finansiranja ovog područja.

II POLITIKA I CILJEVI UPRAVLJANJA PODRUČJEM SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"

II 1. POLITIKA UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM

Upravljanje Spomenikom prirode se temelji na politici očuvanja i unapređenja prirodnih karakteristika od izuzetne važnosti, jedinstvenog i značajnog kvaliteta okoliša, otklanjanja i sprečavanja eksploatacije i posjeta koje mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode, te omogućavanja stanovništvu koje živi u granicama zaštićenog područja korištenje prirodnih dobara u skladu sa ciljevima zaštite.

Politika upravljanja Spomenikom prirode "Skakavac" se zasniva na sljedećim elementima:

1. Očuvanje fizičko-geografskog i biološkog diveziteta zaštićenog područja i njegove neposredne uticajne zone,
2. Dalje unapređenje mehanizama zaštite prirodnih vrijednosti unutar zaštićenih zona i na širem okolnom prostoru,
3. Promoviranje prirodnih i socio-kulturnih vrijednosti Spomenika prirode, kao i njegovog cijelog neposrednog utjecajnog područja i šire regije,
4. Održivo korištenje postojećih resursa Spomenika prirode "Skakavac" za potrebe recentnih i budućih ekoturističkih posjeta, obrazovnih programa i naučnih istraživanja,

5. Ostvarivanje održivog razvoja lokalnog stanovništva korištenjem postojećih prirodnih resursa ovog zaštićenog područja u skladu s utvrđenim planom korištenja i predloženim mjerama zaštite.

II 2. SVRHA, FUNKCIJE I CILJEVI ZAŠTIĆENOG PODRUČJA

Osnovna svrha stavljanja pod zaštitu područja Skakavca je osiguranje očuvanja brojnih prirodnih, pejzažnih, hidroloških, kulturno-historijskih, socioloških, edukativnih, naučnih i ekonomskih vrijednosti, te usklađivanje vrijednosti sa zaštitom, korištenjem i razvojem područja. U skladu s tim, temeljni ciljevi zaštite područja Skakavca su:

- osnovni cilj je izrada funkcionalnih mehanizama za upravljanje ovim zaštićenim područjem, odnosno uspostava sistema koji će omogućiti efikasno rješavanje eventualnih konflikata u cilju uspostavljanja zaštite prirodnih vrijednosti i unapređenja iste u budućim aktivnostima;
- otklanjanje i sprečavanje eksploatacije i posjeta koje mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode, te omogućavanje stanovništvu koje živi u granicama zaštićenog područja korištenje prirodnih dobara u skladu sa ciljevima zaštite.

II 3. TEMELJNI CILJEVI UPRAVLJANJA SPOMENIKOM PRIRODE

U skladu sa Zakonom o proglašenju Skakavca spomenikom prirode, temeljni ciljevi upravljanja područjem jesu da se obezbijedi funkcionalna zaštita svih visokovrijednih elemenata postojećeg fizičkogeografskog i biološkog diverziteta kao i unapređenja njihove dalje zaštite, a to su:

- održavanje zaštitnih funkcija prirodnih resursa;
- zaštita posebnih prirodnih/kulturnih vrijednosti;
- zaštita biodiverziteta;
- održivi razvoj područja usklađen s njegovim prirodnim vrijednostima.

III SMJERNICE ZAŠTITE SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"

III 1. VIZIJA SPOMENIKA PRIRODE SKAKAVAC

Skakavac bi trebalo postati primjer uspješnog upravljanja zaštićenim područjem, gdje će se usaglasiti zaštitni i razvojni ciljevi područja. To će lokalnom stanovništvu omogućiti razvoj, gdje će zaštićeno područje postati turistička atrakcija i rekreaciono područje za stanovnike Sarajeva.

III 2. SMJERNICE ODRŽIVOG UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM

Zaštićeno područje Skakavac u širem smislu obuhvata region Perca s vodopadom Skakavac i Peračkim potokom, kojeg ograničava kota 1.416 jugozapadno od vrha Bukovika, zatim Uževica - Tržiči - Ubara (1.066 m) - Kozo (1.266 m) - Nebešina (1.418 m) - Luka - Vranjska stijena (1.345 m) - Čuputovina - Vratolom - Krševi - Bukovik.

U administrativno-teritorijalnom pogledu SP Skakavac se nalazi na teritoriji četiri općine: Općina Stari Grad Sarajevo (44,2 %), Općina Ilijaš (27,9%), Općina Centar Sarajevo (18,3%) i Općina Vogošća (9,6%).

Ovaj prostor je u orografskom pogledu veoma heterogen. Čine ga brojni, često piramidalni vrhovi, dubodoline, kanjoni, duboki usjeci i brojne vrtače. Površine sa zaravnjenim terenom su vrlo malo zastupljene, te se može konstatirati da je reljef duboko raščlanjen i sa visokim energetskim potencijalom. Na osnovu utvrđenog stepena prirodnog diverziteta i postojećih antropogenih impakta u prostoru, izvršena je prostorna diferencijacija na pojedine zaštitne zone, koje predstavljaju osnovu za sve dalje aktivnosti koje su povezane sa zaštitom i konzervacijom kao i valorizacijom cjelokupnog zaštićenog područja. Posebno je važno da nukleusno područje, u kojem je lociran centralni motivski element zaštićenog područja – vodopad Skakavac zauzima gotovo 1/3 od ukupne površine, što omogućava da se cijelo neposredno utjecajno područje vodopada podvede pod najstrožiji režim zaštite.

U kategorizaciji te utvrđivanju mjera uravnoteženog upravljanja na ekološkim principima, primijenjena je metodologija IUCN-a - Međunarodne unije za zaštitu prirode, uz uvažavanje svih specifičnosti lokalnih uvjeta - biološko-ekoloških, socijalnih, ekonomskih, kulturnih i obrazovnih (IUCN, 1999).

S ciljem održivog upravljanja, Spomenik prirode „Skakavac“ kroz primjenu renomiranih međunarodnih standarda kao destinacija može unaprijediti svoje upravljanje i postati održiviji, što može ublažiti negativne utjecaje turizma na prirodne i kulturno-historijske vrijednosti, kao i na društveno okruženje, uz istovremeno intenziviranje pozitivnih utjecaja. Spomenik prirode „Skakavac“ je u procesu certificiranja i nalazi se među top 100 priča u okviru certificiranja Green Destinations standarda. Zbog atraktivnosti Spomenika prirode „Skakavac“ i efikasnije primjene održivog turizma, Green destinacija poduzima korake za adekvatnu standardizaciju i certifikaciju. Green Destinations certifikat daće doprinos prepoznatljivosti područja i efikasnoj promociji, uz ublažavanje negativnih utjecaja turizma na prirodne i kulturno-historijske vrijednosti zaštićenog prirodnog područja.

III 3. PROSTORNI OBUHVAT

Spomenik prirode „Skakavac“ obuhvata površinu od 1.430,07 ha. Nalazi se na području općina Ilijaš, Vogošća, Stari Grad i Centar. Proglašen je spomenikom prirode 2002. godine - III kategorija Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN). U skladu sa stepenom zaštite, utvrđene su tri zaštićene zone.

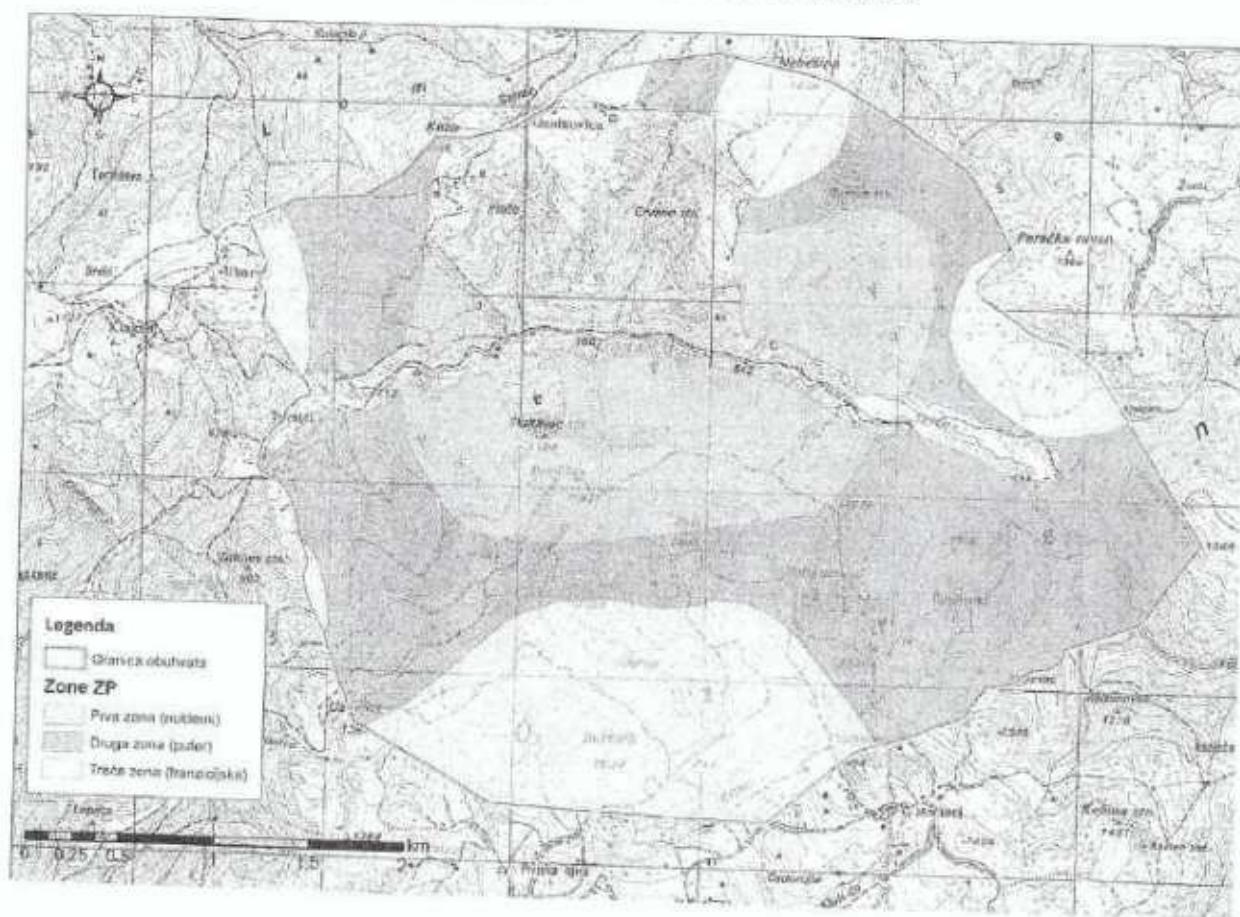
- prva zaštićena zona (A zona–nukleus)
- druga zaštićena zona (B zona–puferska)
- treća zaštićena zona (C zona–tranzicijska).

Prva zaštićena zona (nukleus) obuhvata vodopad Skakavac i njegovu okolinu, a predstavlja prostor najviših vrijednosti koje moraju ostati u potpunosti očuvane. Posebne vrijednosti najstrožije zaštićene zone unutar zaštićenog područja predstavljaju hidrološka i geološka raznolikost te visok stepen florističke raznolikosti sa zastupljenošću od preko 1.500 vrsta. Prva zona obuhvata **vodopad Skakavac** koji se nalazi na jugozapadnom dijelu planine Ozren, na 1.532 metra nadmorske visine i predstavlja jedan od najljepših prirodnih fenomena u okolini Sarajeva. Visok je 98 metara i formiran na strmom rasjednom odsjeku lijeve strane Peračkog potoka. Prihranjuje se iz istoimenog izvora koji se nalazi oko 300 metara iznad vodopada. Vodopad Skakavac ubraja u pet najviših vodopada na Balkanu. Osim Skakavca, prva zona zaštićenog područja obuhvata i kanjon Sušice, Perački potok i potok Jasikovac. Prvu zaštićenu zonu krasi i specifična geološka raznolikost te se na ovom području nalaze Crvene stijene, stijene Peračkog potoka i stijene vodopada Skakavac.

Druga zaštićena zona (pufer) obuhvata prostor na kome se prvenstveno ostvaruje očuvanje i zaštita izvornog stanja. Ovu zonu karakteriše visok stepen vegetacijske raznolikosti, koja se odlikuje različitim endemičnim i reliktnim zajednicama u pukotinama stijena, sipara i šuma. Pored visokog stepena florističke i faunističke raznolikosti, i ovu zonu odlikuje hidrološka i geomorfološka raznolikost. Na području druge zaštićene zone nalazi se Perački potok, potok Lješnica, potok Sušica, Miljevički i Seinovački potok te vrela ispod Bukovika, Vranjske stijene i Stublina. Za ovu zonu karakteristične su geomorfološke značajke poput klisura Babinog potoka, Vranjskih stijena, Uževica, Sušica i Volujskih stijena.

Treća zaštićena zona (tranzicijska zona) obuhvata prostor površine od 353,00 ha, a nalazi se u obuhvatu između granice druge zone i granice obuhvata Spomenika prirode. Predstavljaju je šest prostorno odvojenih rubno postavljenih dijelova. Treća tranzicijska zona predstavlja kontakt-zonu zaštićenog područja sa nezaštićenim dijelovima. Mjere u ovoj zoni su donesene kako bi se spriječila daljnja devastacija područja izazvana negativnim djelovanjem čovjeka te kako bi se zaštitile prva i druga zone područja od istog negativnog utjecaja. Kroz mjere zaštite u tranzicijskoj zoni postiže se očuvanje biodiverziteta na kompletnom području te se pružaju mogućnosti održivog razvoja i stvaranja harmonije između stanovnika, posjetioca i prirode.

Obuhvati pripadajućih zona sa površinama prikazani su u nastavku na slici 1.

Slika 1: Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar SP "Skakavac" na topografskoj podlozi (PPPO SP "Skakavac", Sl. novine Kantona Sarajevo 32/09)

Koncept zaštite je organiziran kao set integralnih mjera kojima se definiraju dozvoljene i nedopuštene aktivnosti po pojedinim zonama zaštićenog područja.

Sve dozvoljene aktivnosti koje se provode na području Spomenika prirode "Skakavac" su definirane u Zakonu o proglašenju šireg područja vodopada „Skakavac“ spomenikom prirode, kao i odlukama Prostornog plana posebnog područja prirodnog naslijeđa "Vodopad Skakavac" u poglavljima 2.3. do 2.10. Ovim dokumentima je određen set mjera kojima se definiraju dopuštene aktivnosti koje se mogu obavljati u ovom zaštićenom području. One su koncipirane, prije svega, prema principu zonacije i primjenjive su samo unutar određenih zona.

Nukleus (zona A) zaštićenog područja površine 448,47 ha se odlikuje visokim stepenom geološko-geomorfološke, hidrološke i biogeografske raznolikosti. Ovdje se nalaze ekosistemi koje odlikuje visoka očuvanost primarne florističke strukture.

Analogno predviđenim mjerama zaštite u prvoj zaštićenoj zoni dozvoljeno je:

1. uređenje staza za siguran pristup vodopadu "Skakavac";
2. uređenja staza i punktova za edukativno posmatranje i izučavanje područja;
3. uređenja odmorišta za posjetioce;
4. postavljanje ekomobilijara;
5. strogu zabranu sječe šume, osim saniranja bolesnih stabala;
6. ekstenzivno pašarenje na privatnim livadama;
7. košenje privatnih livada;
8. izgradnja potrebne protivpožarne infrastrukture.

Puferska zona (zona B) površine 616,90 ha funkcionalno se određuje na nivou konzervacije ovih, tako i ekosistema u nukleusu, te pruža značajne mogućnosti za istraživanja, osmatranja, edukaciju i duhovnu rekreaciju. Slično kao i kod prve zone, u odnosu na predviđene mjere zaštite u drugoj zoni su dozvoljene sljedeće aktivnosti:

1. izgradnja građevina za Upravitelja prostora i planinarskih domova, a u skladu sa Prostornim planom;
2. dozvoljena sječa stabala za potrebe sanitarne zaštite i za protivpožarnu zaštitu;
3. ekstenzivno pašarenje na privatnim livadama;
4. košenje privatnih livada;
5. obnova vodenica;
6. izgradnja edukacionih staza;
7. markiranje pješačkih staza;
8. markiranje hidroloških spomenika, spomenika novije historije, arheoloških i sakralnih lokaliteta;
9. markiranje karakterističnih ekosistema i sl.;
10. postavljanje informativnih sadržaja od prikladnih materijala;
11. dozvoljena je ograničena upotreba motoriziranih sredstava za Upravitelja;
12. ograničena upotreba motornih vozila za osmatranja, interventne službe, službu za potrebe ekološkog turizma i opserviranja (vozila sa odobrenjem Upravitelja) i
13. izgradnja potrebne protivpožarne infrastrukture.

Tranzicijska zona (zona C) površine 353,72 ha predstavlja granično područje sa nezaštićenim okruženjem. Ova zona je namijenjena prvenstveno aktivnostima u oblasti šumarstva, poljoprivrede, turizma i ugostiteljstva utemeljenim na principima uravnoteženog razvoja i predstavlja zonu prijelaza na relaciji: zaštićeno područje – neposredno okruženje. Sadašnji stepen očuvanosti fizičko-geografske i biološke raznolikosti, te izgrađena društvena infrastruktura treba da omogući uspostavu neophodnih ekoloških koridora odgovarajućeg nivoa koji će garantirati nesmetanu prirodnu komunikaciju između zona sa velikom raznolikošću unutar zaštićenog područja sa okolnim visokoplaninskim regionima. U odnosu na planirane mjere zaštite dozvoljene aktivnosti u trećoj zoni su:

1. dozvoljena gradnja definirana Prostornim planom;
2. obavljanje poljoprivrednih djelatnosti i stočarstva;
3. dozvoljena sječa stabala za potrebe sanitarne zaštite i za protivpožarnu zaštitu;
4. građenje novih i širenje postojećih relejnih građevina za koje se utvrdi javni interes, a u skladu sa postojećim i novim propisima o elektromagnetnom i nejonizirajućim zračenju;
5. ekstenzivno pašarenje na privatnim livadama;
6. košenje privatnih livada i izgradnja potrebne protivpožarne infrastrukture.

Ovako koncipirana strategija dopuštenih aktivnosti u odnosu na zonaciju područja Spomenika prirode "Skakavac" omogućava realizaciju dugoročnih primarnih ciljeva u koje spadaju zaštita specifičnih prirodnih i kulturnih elemenata, održivi razvoj lokalne zajednice na osnovu razvoja ekoturizma i pratećih privrednih djelatnosti, kao i sekundarnih ciljeva u koje spadaju naučna istraživanja, prezervacija vrsta i genetičke raznolikosti, održavanje usluga ekosistema, edukacija te održiva upotreba resursa iz prirodnih ekosistema.

III 4. PREGLED PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

➤ BILNI SVIJET – FLORA

U sastav flore i vegetacije ovog prostora konstatirano je oko 1.500 vrsta vaskularnih biljaka. Biljnogeografskom analizom utvrđen je visok procent vrsta endemičnog karaktera - dinarskog, balkanskog i jugoistočnoevropskog rasprostranjenja.

Balkanskom flornom elementu pripada oko 100 oblika.

➤ MEDICINSKA FLORA

Čitavo područje veoma je bogato medicinskom florom. Ovdje raste nekoliko stotina ljekovitih, jestivih, aromatičnih i vitaminskih biljaka od kojih mnoge u prirodnim uvjetima obrazuju prave vrtiće i baščice. Iz ove skupine treba navesti malinu *Rubus idaeus*, kupinu *Rubus sp.*, divlje ruže *Rosa sp.*, kantarion žuti *Hypericum perforatum*, *H. quadrangulum*, kantarion crveni *Centaurium umbellatum*, macinu travu ili odoljen *Valeriana officinalis*, *V. montana*, razne vrste metvice ili nane *Mentha sp.*, ivicu *Ajuga reptans*, dobričicu *Glechama hederacea*, majčinu dušicu *Thymus sp.*, dubačac *Teucrium chamaedrys*, ivu travu *Teucrium montanum*, balkansku krušinu *Rhamnus fallax*, velebilje *Atropa belladonna*, naprstak *Digitalis sp.*, kiprovinu *Epilobium angustifolium*, origano *Origanum vulgare*, suručicu *Filipendula ulmaria*, *F. vulgaris*, jagodu šumsku *Fragaria vesca*, zlaticu *Solidago virgaurea*, gospin plašt *Alchemilla sp.*, verem *Calamintha alpina*, travu od srdobolje *Potentilla erecta*, travu od utrobice *Gentiana asclepiade*, i mnoge druge koje su ujedno i medonosne.

Dosadašnja istraživanja medicinske flore na ovom prostoru potvrdila su blizu 400 ljekovitih, jestivih, vitaminskih i aromatičnih samoniklih biljaka (Redžić, 1991, 1997).

➤ MEDONOSNA FLORA

Idući od ranog proljeća, tu su cvatovi podbjela *Tussilago farfara*, jagorčevine ili jaglike *Primula acaulis*, visibabe *Galanthus nivalis*, drijena *Cornus mas*, šafrana *Crocus vernus*, raznih vrsta vrba.

Salix sp., šumarica *Anemone nemorosa*, mlađa *Corydalis cava*, zatim bijele ljubice *Viola alba*, mirisne ljubice *Viola odorata*, sve do pojave behara koji se prospe po krošnjama trešnje *Prunus avium*, jabuke *Malus sylvestris*, kruške *Pyrus pyraeaster*, trnjine *Prunus avium*, gloga *Crataegus monogyna*. Tu su i razne vrste ruža *Rosa canina*, kupine *Rubus fruticosus*, maline *Rubus idaeus*, jagode *Fragaria vesca* i drugih. U isto vrijeme cvjetaju različite vrste maslačka *Taraxacum sp.*, prstenjka *Bellis perennis*, djeteline *Trifolium sp.*, lucerke *Medicago sp.*, medenika *Melittis melisophyllum*, razne vrste lipa *Tilia sp.*, da bi u ljetnom periodu, pored nekih od već pomenutih, svojim nektarom zamirisale i livadska kadulja *Salvia pratensis*, vrbolika *Lythrum salicaria*, zvončika *Campanula patula*, grahorica *Vicia sp.*, grahor *Lathyrus sp.*, zečina *Centaurea jacea*, suručica *Filipendula vulgaris*, gladišika *Ononis spinosa*, razne vrste metvica *Mentha sp.* i mnoge druge.

U gorskom i pretplaninskom pojasu, visoke medonosne vrijednosti imaju razne vrste majčine dušice *Thymus sp.*, crni korijen *Scorzonera rosea*, kozija brada *Tragopogon pratensis*, *Acinos alpinus*, kiprovina *Epilobium angustifolium*, čestoslavice *Veronica sp.*, naprstak *Digitalis sp.*, razne vrste encijana *Gentiana sp.*, brojne petoprste *Potentilla sp.*, lavlji zub *Leontodon autumnalis*, vrijesak *Calluna vulgaris*, pa sve do ujesen kada cvjetaju brojne vrste razbicviker-biljke *Euphrasia sp.*, talije *Parnasia palustris*, mrazovca *Colchicum autumnale* i nekih drugih biljaka.

➤ ISTRAŽIVANJE PORODICE ORHIDACEAE

Istraživanje ove porodice izvršeno je tokom protekle godine prilikom čega su identificirani taksoni ovih izuzetno osjetljivih biljaka. Između ostalih *Cypripedium calceolus*-gospina papučica (EX) čije prisustvo se kroz literaturu spominje na ovome području. Monitoringom je utvrđeno prisustvo staništa i postoje uslovi za rast ove vrste odnosno za njenu ponovnu introdukciju u skladu sa pozitivnim pravnim aktima. Na području Skakavca terenskim obilascima identificirane su 24 različite vrste iz ove skupine. Neke od njih su: *Orchis insectifera* (CR), *Cephalanthera damasonium* i mnoge druge.

➤ PREGLED BILJNIH ZAJEDNICA EKOSISTEMA

Tipovi ekosistema Spomenika prirode "Skakavac"

Naziv ekosistema	Površina (ha)	Tip ekosistema
<i>Abieti-Fagetum</i>	193,558	Šumski ekosistem
<i>Abieti-Piceetum</i>	379,922	Šumski ekosistem
<i>Fagetum montanum</i>	175,644	Šumski ekosistem
<i>Ostryo-Fagenion</i>	150,046	Šumski ekosistem
<i>Piceetum abietis montanum</i>	12,407	Šumski ekosistem
<i>Piceo-Pinetum</i>	13,105	Šumski ekosistem
<i>Quercetum pubescentis daleschampi</i>	70,982	Šumski ekosistem

<i>Seslerio autumnalis-Ostryetum carpinifoliae</i>	30,764	Šumski ekosistem
<i>Seslerio-Ostryon</i>	59,403	Šumski ekosistem
<i>Aceri-Carpinetum orientalis</i>	82,835	Šumski ekosistem
Ukupno šumski ekosistemi:	1.168,67	
<i>Festuco-Agrostion</i>	234,445	Livadski ekosistemi
<i>Arrhenatherion</i>	25,084	Livadski ekosistemi
<i>Panicion</i>	8,465	Livadski ekosistemi
Ukupno livadski ekosistemi:	267,99	
Ukupno ekosistemi:	1.436,66	

➤ ŽIVOTINJSKI SVIJET – FAUNA

U ekosistemima se nalaze staništa za brojne vrste krupne i sitne divljači kao što su lisica, krtica, jež, jazavac, zec, obični puh, šumski miš, divlja svinja, srndać, medvjed itd. Prema posljednjem monitoringu, evidentirana je 81 vrsta ptica. Među pticama se najčešćim pojavljivanjem ističu crvendač *Erithacus rubeculus*, siva sjenica, drozd pjevač *Turdus ericorum*, običan brgljez *Sitta europaea*, jastreb mišar *Buteo buteo*, crni kos *Turdus merula* i dr.

Od gmizavaca i vodozemaca konstatirano je prisustvo 22 vrste među ostalima vrsta *Lacerta agilis*, *Coluber sp.* i *Anguis fragilis*, a od vodozemaca žabe *Bombina variegata* i *Rana graeca*.

Bogata je i entomofauna: *Papilio machaon*, *Saturnia pavonia*, *Lymantria dispar*, niz vrsta strizibuba i skakavaca.

Vodeni ekosistemi su brojni na istraživanom području, obiluju kako široko rasprostranjenim tako i endemičnim vrstama *Trichoptera*, *Plecoptera*, *Diptera* i *Ephemeroptera*. Prema nalazima brojnih autora, cijelo područje Dinarida karakterizira visoka brojnost endemičnih vrsta insekata, čije je rasprostranjenje ograničeno na usko dinarsko područje ili na šire područje Balkana.

Brojni već pomenuti vodotoci su veoma slabo ili nikako naseljeni ribljim populacijama. Radi se o brzim planinskim potocima, ponornicama i sličnim hidrostaništima koja nisu optimalna za razvoj ribljih vrsta. Istraživanja u okviru projekta „Uspostava kontinuiranog monitoringa ihtiofaune na zaštićenim područjima Kantona Sarajevo“ su uključivala istraživanje ribljeg fonda na lokalitetu Peračkog potoka prilikom čega je evidentirano prisustvo jedinki iz porodice Salmonide I to lipljen - *Thymallus thymallus* (Linnaeus 1758), a posebno su brojne populacije vrste potočna pastrmka – *Salmo trutta* Linnaeus, 1758. Na osnovu reprezentativnog uzorka utvrđeno je da osnovni fond iznosi 3,00 kg odnosno 90 jedinki po jednom hektaru vodene površine. Prirodni prirast potočne pastrmke na ovom istraživanom području je procijenjen na oko 27 jedinki.

➤ SVUET GLJIVA – FUNGIJA

Od ranog proljeća pa sve do u kasnu jesen, u šumama, livadama i na obradivim površinama rastu mnoge vrste makromiceta, među kojima su većinom jestive i ljekovite, iako postoje i gljive sa istraženim fiziološkim djelovanjem, odnosno otrovne gljive kako se popularno zovu u narodu. Njihov broj je zanemarljiv u odnosu na brojne jestive gljive. Mnoge od njih imaju najviše nutritivne vrijednosti.

Još u rano proljeće tu je martovka *Hygrophorus marzuolus*, đurđevača *Tricholoma georgii* te i mnoge druge vrste ovog roda, jablanovača *Pholiota aegerita*, paprena mliječnica *Lactarius piperatus*, smrčak *Morchela*

conica kao i druge vrste ove izuzetno djelotvorne i ukusne gljive, lisičarka *Cantherulus cybarius*. Kasnije se pojavljuju sunčanica *Macrolepiota procera*, *Coprinus comatus*, zatim razne vrste pečuraka - rudnjača *Psalliota campestris*, velika pečurka *Psalliota macrospora*, lipika *Psalliota arvensis*, šumska pečurka *Psalliota silvicola*, panjevka *Hypholoma capnoides*, razne vrste kolibia *Collybia sp.*, vilin klinčac *Marasmius oreades*, jesenke *Lactarium deliciosus*, krasnica *Russula cyanoxantha*, bukovača *Pleurotus ostreatus*, brojne vrste iz roda vrganja, *Boletus sp.*, srnjača *Hydnum imbricatum*, puhare *Lycoperdon sp* i mnoge druge.

Ne treba zaboraviti i na najčešće otrovnice - pupavke - *Amanita citrina*, *A. phalloides*, *Amanita verna*, *A. virosa*, muhare *Amanita muscaria* i *A. pantherina*, olovasta rudoliska *Entoloma lividum*, cjepače *Inocybe sp.*, razne vrste brašnjača kao što je *Clitocybe dealbata*, *C. cerussata*, bljuvara *Russula emetica*, ludara *Boletus satanas* te i neke druge. Prema posljednjem monitoringu, na području Spomenika prirode „Skakavac“ registrovano je 150 različitih vrsta ove skupine organizama.

III 5. KULTURNO-HISTORIJSKO NASLIJEĐE

Selo Luke unutar zaštićenog "Spomenika prirode Skakavac", sa nekropolom stećaka u Peračkom potoku, predanjima vezanim za postojanje Grada, ostacima muslimanskog groblja u podnožju sela, pravoslavnim grobljem i seoskom arhitekturom predstavlja kulturno naslijeđe koje je potrebno očuvati i dalje istražiti.

Stećci centralne Bosne najbrojniji su i najizrazitiji spomenici kulture srednjovjekovne Bosne. Nekropola je smještena na pravougaono – izduženoj šumskoj parceli, podno arheoloških ostataka srednjovjekovnog grada i kamenoloma odakle je i korišten kamen od kojeg su izrađivani stećci.

Nekropolu čini 69 nadgrobnika iz perioda kasnog srednjeg vijeka, 27 u varijaciji tri osnovna oblika: ploče, sanduci i sljemenjaci (45 ploča, 28 sanduka, 6 sljemenjaka i 1 stela) sa ukupno tri ukrašena stećka.

IV AKCIONI PLANOVI I PREGLED AKCIONIH PLANOVA

Akcionni planovi su usklađeni sa primarnim ciljem razvoja područja Spomenika prirode „Skakavac“. Certificiranje područja spomenuto u akcionim planovima odvijaće se prema Green destination standardima i daće doprinos prepoznatljivosti područja i efikasnoj promociji prirode i prirodnih vrijednosti kao i turizma u službi zaštite prirode. Prilikom implementacije predloženih akcionih planova težiće se povezivanju svih elemenata (prirodnih vrijednosti, kulturno-historijskih vrijednosti, rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti te dopuštenim djelatnostima) kako bi se uz što manje tehničkih i finansijskih zahtjeva te zahtjeva za angažmanom ljudstva postigli što brži i bolji rezultati na implementaciji navedenoga.

Navedeni akcionni planovi obuhvataju vremenski period od godinu dana.

Alkcionni plan		A. Zaštita staništa i vrsta i očuvanje hidroloških vrijednosti područja					
Specifični ciljevi plana	Očuvati i zaštititi ekosisteme, staništa i vrste						
	Očuvati i zaštititi hidrološke vrijednosti						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Nosioci aktivnosti	Vremenski i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
A.1. Održavanje i ažuriranje baze podataka zaštićenih područja KS -	Održavanje efikasnog i funkcionalnog sistema praćenja stanja ekosistema i hidroloških vrijednosti u SP Škakavac.	Kontinuiran unos podataka u bazu podataka ZP KS	Ažurirana, funkcionalna i upotrebljiva baza podataka	KJU ZPPKS	2024 -	Predstavljeno u okviru akcionog plana G (troškovi ljudskih resursa i materijalni troškovi)	Budžet KS Budžet KJU ZPPKS
A.2. Monitoring biodiverziteta šumskih ekosistema	Zaštita staništa i vrsta flore šumskih fitocenoza	Nastavak aktivnosti na provedbi kontinuiranog monitoringa biodiverziteta šumskih ekosistema na uspostavljenim trajnim ploham.	Kontinuirano prikupljanje podataka koji ukazuju na stanje staništa i definisanja odgovarajućih mjera očuvanja prirodnih vrijednosti.	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	6.000,00	Budžet KJU ZPPKS
A.3. Uspostava monitoringa biodiverziteta livadskih ekosistema	Zaštita staništa i vrsta flore livadskih fitocenoza	Uspostava kontinuiranog monitoringa biodiverziteta livadskih ekosistema na uspostavljenim trajnim ploham.	Kontinuirano prikupljanje podataka koji služe za praćenje stanja identificiranih vrsta i definisanja odgovarajućih mjera očuvanja prirodnih vrijednosti, unapređenje zaštite i konzervacije elemenata prirodnog diverziteta	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	20.000,00	Fond za zaštitu okoliša FBiH
A.4. Plan reintrodukcije i reintrodukcija divlje orhideje gospina papučica (Cypripedium calceolus L.)	Zaštita biljnih vrsta i nastojanje da se omogući ponovni opstanak vrste u području iz kojega je nestala	Uvođenje vrste na područje na kojem je vrsta skoro nestala, ali još postoje povoljni uvjeti staništa za njezin opstanak	Vraćanje ugrožene vrste na prirodno stanište.	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024	4.000,00	Budžet KJU ZPPKS

A.5. Kontinuirani monitoring i procjena zdravstvenog stanja divljači	Zaštita staništa i vrsta faune Prezentacija podataka u bazi podataka ZP KS	Nastavak aktivnosti na kontinuiranom monitoringu zdravstvenog stanja divljači	Uvid u zdravstveno stanje životinja i minimiziranje širenja bolesti kod divljih životinja, kao i prenosa zoonotskih bolesti, koje predstavljaju opasnost po zdravlje ljudi.	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	3.000,00	Budžet KJU/ZP PKS
A.6. Kontinuirani monitoring zdravstvenog stanja šuma	Zaštita staništa šumskih ekosistema	Osigurana kontinuirana zaštita šumskih ekosistema od nepovoljnih biotičkih i abiotičkih faktora.	Uvid u zdravstveno stanje šumskih ekosistema i minimiziranje uticaja štetnih šumskih insekata, kao i drugih uzročnika destabilizacije ekosistema.	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	4.000,00	Budžet KJU ZPPKS
A.7. Protupožarna zaštita	Osigurati zaštitu područja od požara	Provođenje protupožarnih aktivnosti i nabavka opreme	Osigurana kontinuirana zaštita područja od požara i sprječavanja njegovog izbijanja i širenja, te zaštite ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, istorijskih i drugih dobara i okoliša	KJU ZPPKS	2024.	Troškovi ljudskih resursa i materijalni troškovi predstavljeni u okviru akcionog plana G	Budžet KJU ZPPKS Budžet KS
A.8. Kontinuirani monitoring vode - mikrobiološke i hemijske analize	Očuvanje zdravlja posjetilaca i definisanja odgovarajućih mjera očuvanja hidroloških vrijednosti	Ispitivanje mikrobioloških i fizičko-hemijskih parametara vode za piće shodno zakonskoj regulativi i stručnoj procjeni	Zdravstveno ispravna voda za posjetioce i uposlenike.	KJU ZPPKS u saradnji sa JUZZJZKS	2024 (4 puta godišnje)	500,00	Budžet KJU ZPPKS
Ukupno (KM) Akcioni plan A.						37.500,00	

Akcioni plan B. Zaštita , očuvanje i promocija kulturno-historijskih vrijednosti							
Specifični ciljevi plana	Zaštita, očuvanje i promocija lokaliteta kulturno-historijskog naslijeđa						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Nosioci aktivnosti	Vremensk i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
B.1. Izrada plana sanacije i revitalizacije kulturno – historijskog naslijeđa – nekropole stećaka "Luka"	Dugoročna zaštita i pravilno korištenje i održavanje kulturno – historijskog naslijeđa	Izrada plana koji će definisati način održavanja, korištenja i prezentacije lokaliteta	Izrađen plan na osnovu kojeg će se planirati aktivnosti na zaštiti i održavanju lokaliteta	KJU ZPPKS u saradnji sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa KS	2024	5.000,00	Budžet KJU ZPPKS
B.2. Održavanje okolnog područja kulturno-historijske lokacije nekropole stećaka iz XIII i XIV stoljeća	Učiniti kulturno-historijsku lokaciju pristupačnom na način da se okolni teren uredi i obilježi	Urediti, obilježiti i istaknuti značaj nekropole stećaka. Istaknuti ambijentalne karakteristike užeg i šireg okruženja, čime se ovoj nekropoli kao i ukupnom prostoru daje pripadajući veći značaj.	Uređena i obilježena kulturno-historijska lokacija nekropole stećaka iz XIII i XIV stoljeća	KJU ZPPKS u saradnji sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa	2024.	Predstavljeno u okviru akcionog plana G (troškovi ljudskih resursa i materijalni troškovi)	Budžet KS
Ukupno (KM) Akcioni plan B.							5.000,00
Akcioni plan C. Upravljanje posjetiocima							
Specifični ciljevi plana	Održavanje i razvoj infrastrukture za posjetioce						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Nosioci aktivnosti	Vremensk i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
C.1. Održavanje putnih komunikacija i pješačkih staza unutar prostora	Osigurati saobraćajnu pristupačnost prostora, Osigurati sigurnost posjetilaca prilikom obilaska prostora	Održavanje i popravka makadamskog zastora na postojećim komunikacija, održavanje postojećih kanala i propusta uz postojeće komunikacije i pješačke staze	Uređene, sigurne i održavane putne komunikacije i staze unutar prostora	KJU ZPPKS	2024.	6.000,00 Troškovi ljudskih resursa predstavljeno kroz akcioni plan G	Budžet KJU ZPPKS

C.2.Održavanje postojećih i postavljanje dodatnih info oznaka	Redovno održavanje i funkcionalnost turističke signalizacije	Održavanje i zamjena polomljenih i uništenih informativnih tabli i putokaza	Funkcionalna i održavana turistička signalizacija	KJU ZPP KS	2024.	4.000,00 Troškovi ljudskih resursa predstavljene kroz akcioni plan G	Budžet KJU ZPPKS
C.3.Održavanje postojećeg i postavljanje dodatnog mobilijara	Produžen vijek trajanja postojećeg mobilijara Postavljen dodatni mobilijar u skladu sa potrebama posjetilaca	Održavanje i postavljanje dodatnog mobilijara; rekonstrukcija postojećih drvenih ograda i rukohvata	Postojeći mobilijar obnovljen, Postavljen dodatni mobilijar prilagođen ambijentu i potrebama posjetioca	KJU ZPP KS	2024.	5.000,00 Troškovi ljudskih resursa predstavljene kroz akcioni plan G	Budžet KJU ZPPKS
C.4.Održavanje postojeće i postavljanje dodatne infrastrukture za odlaganje otpada	Produžiti vijek trajanja postojeće infrastrukture Osiguravanje uslova za odlaganje otpada	Održavanje i obnova postojeće infrastrukture i postavljanje dodatnih posuda/kanti za odlaganje otpada.	Obnovljena postojeća infrastruktura i nabavljeno 10 novih posuda/kanti za odlaganje otpada	KJU ZPP KS	2024	5.000,00	Budžet KJU ZPPKS
C.5. Upravljanje otpadom – kontinuirano prikupljanje	Osiguravanje uslova za održavanje higijene prostora	Kontinuirano prukupljanje otpada, odlaganje na predviđena mjesta i odvoz sa prostora	Očuvan i održavan prostor bez otpada	KJU ZPP KS	2024.	2.000,00 Troškovi ljudskih i materijalnih resursa predstavljene kroz akcioni plan G	Budžet KJU ZPPKS
Ukupno (KM) Akcioni plan C.							22.000,00
Akcioni plan	D. Jačanje održivog ekonomskog razvoja lokalne zajednice						
Specifični ciljevi plana	Jačanje kapaciteta preduzetnika iz oblasti ruralnog turizma						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Potrebni resursi (godišnje) i nosioci aktivnosti	Vremenski i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
D.1. Osnaživanje preduzetnika	Pružanje podrške preduzetnicima u oblasti ruralnog turizma	Organizacija edukacija za preduzetnike iz oblasti marketinga i promocije	Osnaženi preduzetnici: 1 edukacija godišnje	KJU ZPP KS uz pomoć lokalne zajednice	2024	1.000,00 Troškovi ljudskih resursa predstavljene kroz akcioni plan G	Budžet KJU ZPPKS
Ukupno (KM) Akcioni plan D.							1.000,00

Akциони plan E. Edukacija uposlenika i jačanje stručnih kapaciteta							
Specifični ciljevi plana	Educirati uposlenike KJU ZPPKS o sadržajima vezano za upravljanje i nadzor u zaštićenom prirodnom području						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Potrebni resursi (godišnje) i nosioci aktivnosti	Vremenski i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
E.1. Edukacija za certificiranje zelene destinacije	Dobijanje certifikata za održivi zeleni turizam certifikata zelene destinacije (Green destination)	Angažman certificirane organizacije za pružanje usluga edukacije za zelenu destinaciju. Ispunjavanje dodatnih 30 kriterija za proces certificiranja destinacije	Bolja prepoznatljivost područja održivo upravljanje	KJU ZPPKS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	3.500,00	Budžet KJU ZPPKS
E.2. Edukacija uposlenika iz oblasti zaštite na radu i protivpožarne zaštite	Osiguranje pravovremenog reagovanja u slučaju potrebe za hitnom intervencijom	Edukacije i praktične vježbe	Smanjen rizik od smrti uslijed opasnih stanja po život.	KJU ZPPKS ZZHMPKS	2024.	500,00	KJU ZPPKS
Ukupno (KM) Akcioni plan E.							4.000,00
Akциони plan F. Razvoj komunikacije, interpretacije i promocije Spomenika prirode „Skakavac“							
Specifični ciljevi plana	Aktivna i uspješna promocija područja						
Aktivnosti	Cilj aktivnosti	Opis aktivnosti	Rezultat	Nosioci aktivnosti	Vremenski i raspored (godina)	Finansijski troškovi (KM)	Izvori finansiranja
F.1. Promocija sadržaja i ponude prostora i uticajne zone SP Skakavac	Osiguranje sveobuhvatnih informacija za posjetioce prostora	Ažuriranje internet stranice (u okviru glavne stranice) za SP Skakavac	Dostupne informacije o smještajnim i ugostiteljskim kapacitetima, kao i o proizvođačima organskih proizvoda	KJUZZP	2024.	Troškovi ljudskih i materijalnih resursa predstavljaju ni kroz akcioni plan G	Budžet KJUZZP PKS

F.2. Organizacija kulturnih, tradicionalnih i sportskih događaja i manifestacija u saradnji sa domaćim i inostranim institucijama i organizacijama	Efektivna promocija područja	Pokretanje inicijative za organizaciju kulturnih događaja i manifestacija	1 događaj godišnje	KJU ZPP KS uz angažman vanjskih saradnika	2024.	1.000,00	Budžet KJU ZPPKS
F.3. Priprema i izrada promotivnog/edukativnog materijala	Povećanje svijesti i stvaranju pozitivne slike o značaju prostora	Priprema grafičkog dizajna i aktivnosti na štampanju i distribuciji promotivnog materijala	Izrađen i distribuiran promotivni materijal	KJU ZPP	2024.	1.000,00	Budžet KJU ZPPKS
Ukupno (KM) Akcioni plan F						2.000,00	

Akcioni plan

G. Upravljanje područjem

Aktivnost

G.1. Pregled finansijskih izdvajanja za upravljanje područjem – ljudski resursi

akcioni plan	Ukupno RD	Prosječna vrijednost KM/RD -	Ukupno vrijednost KM	Izvori finansiranja	
				KJU - vl.sredstva	Budžet KS
G.1. Upravljanje područjem/ljudski resursi/bruto plaće i naknade					
A-F Direktor 1/5	50,00	130,00	6.500,00		6.500,00
A-F Opšta služba-saradnik za ekonomske poslove 1/5	50,00	100,00	5.000,00		5.000,00
A-F Opšta služba-saradnik za pravne poslove 1/5	50,00	100,00	5.000,00		5.000,00
A-F Služba stručnih poslova- rukovodilac službe 1/5	50,00	100,00	5.000,00		5.000,00
A-F Služba nadzora - glavni nadzornik prirode 1/5	50,00	100,00	5.000,00		5.000,00
A,E,F Služba stručnih poslova- saradnik iz oblasti biologije 1/3	80,00	100,00	8.000,00		8.000,00
A,E,F Služba stručnih poslova- saradnik iz oblasti šumarstva 1/3	80,00	100,00	8.000,00		8.000,00
E,F Služba stručnih poslova- saradnik iz oblasti promocije, edukacije i interpretacije 1/3	80,00	100,00	8.000,00		8.000,00
A,B,C,E,F Služba nadzora - dva nadzornika prirode 1/1	520,00	75,00	39.000,00		39.000,00
A,B,C Radnik na održavanju ekosistema i uspostavljene infrastrukture 1/1	260,00	65,00	16.900,00		16.900,00
A,B,C Radnici na komunalnim poslovima - održavanju prostora) 2 radnika 1/1	520,00	50,00	26.000,00	26.000,00	
	1.790,00		132.400,00	26.000,00	106.400,00

Aktivnost G.2. Pregled finansijskih izdvajanja za upravljanje područjem – materijalni troškovi

Upravljanje područjem/ materijalni troškovi i troškovi usluga	Ukupna vrijednost (KM)	KJU - vl.sredstva	Budžet KS
Izdaci za komunalne usluge (el. energija, telefon, internet, odvoz otpada i sl.)	2.000,000	1.000,000	1.000,000
Izdaci za nabavku materijala (kancelarijski, sitni inventar, uniforma, HTZ oprema, materijal za održavanje higijene, rezervni dijelovi, materijal za zaštitu šuma i divljači i sl.)	4.000,000	3.000,000	1.000,000
Izdaci za gorivo (nadzor, radne mašine i motorna sredstva za rad)	8.000,000	7.000,000	1.000,000
Troškovi za tekuće održavanje (osiguranja, servisiranja, protivpožarna zaštita, i sl.)	4.000,000	3.000,000	1.000,000
Izdaci za hosting servera (web GIS preglednik i službena stranica)	2.000,000	2.000,000	0,000
	20.000,000	16.000,000	4.000,000

**Ukupno (KM)
Akcioni plan G.**

152.400,00

V NAČIN I IZVORI FINANSIRANJA

V 1. TROŠKOVI REALIZACIJE ZA PRIVREMENE UPRAVLJAČKE SMJERNICE SPOMENIKA PRIRODE "SKAKAVAC"

Osnovni način finansiranja za primarno funkcioniranje područja Spomenika prirode „Skakavac“ su izdvajanja iz budžeta Kantona Sarajevo.

Implementaciju izdvojenih sredstava realizuje Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo upravljačkoj instituciji – Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja.

Dotirana sredstva se odnose na potrebe plaćanja uposlenika, održavanje i nabavku tehničkih sredstava za održavanje primarnih funkcija zaštićenog područja.

V 2. Pregled finansijskih izdvajanja definisanih kroz akcijske planove za Privremene upravljačke smjernice Spomenika prirode „Skakavac“

Akcionni plan	Izvor finansiranja	Procjenjeni finansijski troškovi (KM)
A. Zaštita staništa i vrsta i očuvanje hidroloških vrijednosti područja	Fond za zaštitu okoliša FBiH	20.000,00
	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	17.500,00
B. Zaštita, očuvanje i promocija kulturno- historijskih vrijednosti	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	5.000,00
C. Upravljanje posjetiocima	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	22.000,00
D. Jačanje održivog ekonomskog razvoja	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	1.000,00
E. Edukacija uposlenika i jačanje stručnih kapaciteta	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	4.000,00
F. Razvoj komunikacije i promocije zaštićenog područja	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	2.000,00
G. Upravljanje i nadzor u zaštićenom području	Budžet Kantona Sarajevo	110.400,00
	Vlastita sredstva KJU za zaštićena prirodna područja	42.000,00
Ukupno planirani finansijski troškovi		223.900,00

Broj:01-85/24
Sarajevo, 05.02.2024. godine

Predsjednik
Upravnog odbora

Mario Vukasović

O b r a z l o ž e n j e

PRAVNI OSNOV:

Pravni osnov za donošenje ovih privremenih upravljačkih smjernica sadržan je u članu 27. Zakona o ustanovama („Službeni list R BiH“, br. 6/92, 08/93 i 13/94) kojom je propisano da „upravni odbor odlučuje o svim pitanjima obavljanja djelatnosti radi koje je ustanova osnovana, ako zakonom nije određeno da o određenim pitanjima odlučuje drugi organ ustanove“ i članu 241. Zakona o zaštiti od prirode („Sl. novine Federacije BiH“, broj 66/13) kojim je propisano da „do donošenja plana upravljanja, organi upravljanja zaštićenih područja uz saglasnost Federalnog ministarstva i nadležnih kantonalnih ministarstava donose privremene upravljačke smjernice s osnovnim dijelovima plana upravljanja bez provođenja postupka javnog uvida“.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE:

Javna ustanova je po prethodno dostavljenom aktu Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo izvršila izradu Prijedloga privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode „Skakavac“ u kojem su definisani mjere zaštite po zonama, intervencije u zaštićenom prirodnom području, korištenje prirodnih vrijednosti, način i izvore finansiranja zaštićenog područja, te isti stavila na dnevni red Upravnom odboru Javne ustanove na razmatranje i donošenje za period 2024. godine a počevši od dana davanja saglasnosti od strane Ministarstva.

Na osnovu gore izloženog, predlaže se Upravnom odboru Javne ustanove da donese Privremene upravljačke smjernice za Spomenik prirode “Skakavac”, koje će se dostaviti na saglasnost Ministarstvu komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo.

Prilog:

- Prijedlog privremenih upravljačkih smjernica za Spomenik prirode “Skakavac”